

VERSLAG

van de Nederlandsche Centrale Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek over het jaar 1933.

Aan het ingevolge lid 1 van artikel 12 van de Wet van den 30sten October 1930 tot regeling van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (*Staatsblad* n°. 416) door het Bestuur van de Nederlandsche Centrale Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek aan Hare Majesteit de Koningin uitgebracht verslag wordt het ondervolgende ontleend:

BESTUUR.

De samenstelling van het bestuur onderging slechts geringe verandering. Bij Koninklijk besluit n°. 15 van 3 Juli 1933 werd met ingang van 1 Juli 1933 aan Dr. F. E. POSTHUMA op zijn verzoek eervol ontslag verleend als gewoon lid van het bestuur der Centrale Organisatie T.N.O.. Het bestuur betreurt het ten zeerste, dat Dr. POSTHUMA wegens drukke werkzaamheden gemeend heeft ontslag te moeten aanvragen. Zijn veelzijdige deskundigheid verleende aan zijne adviezen een bijzondere waarde. Het bestuur stelt er prijs op zijn erkentelijkheid uit te spreken voor hetgeen Dr. POSTHUMA voor de Centrale Organisatie T.N.O. heeft gedaan.

Ingevolge het tweede lid van artikel 3 van den algemeenen maatregel van bestuur van 16 September 1931 (*Staatsblad* n°. 401) treden de, op voordracht van de Ministers van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Binnenlandsche Zaken en Landbouw benoemde, bestuursleden op 1 Januari 1934 af. Op voordracht van eerstgenoemden Minister werden bij Koninklijk besluit n°. 77 d.d. 30 December 1933 Prof. Dr. F. A. F. C. WENT en ir. J. E. F. DE KOK herbenoemd. Prof. WENT treedt

ingevolge lid 2 van artikel 8 van de wet van 30 October 1930 tegelijk met zijn aftreding als lid ook af als voorzitter van het bestuur. Hij is ingevolge genoemde bepaling terstond herkiesbaar en blijft zijn functie waarnemen totdat de nieuwe verkiezing zal hebben plaats gehad.

Einde verslagjaar was nog niet voorzien in de vervulling der vacatures van de op voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw benoemde leden, Prof. Dr. J. H. ABERSON en Dr. F. E. POSTHUMA. Deze vertraging houdt verband met de omstandigheid, dat sinds de inwerkingtreding van de wet tot regeling van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek de Economische Raad werd ingesteld en wijziging werd gebracht in de departementsindeeling. Met de gedelegeerden van de Ministers van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Economische Zaken werd overleg gepleegd omtrent de maatregelen, welke hierdoor, met betrekking tot de benoeming van leden, noodig geacht kunnen worden.

Bij Koninklijk besluit n°. 15 van 14 September 1933 werden tot gedelegeerde resp. plaatsvervangend-gedelegeerde van den Minister van Economische Zaken benoemd de heeren F. K. J. HERINGA, raad-adviseur, en Mr. J. H. DE MOL VAN OTTERLOO, referendaris bij het Departement van dien Minister, onder gelijktijdige intrekking van het Koninklijk besluit n°. 21 van 22 April 1932, waarbij de heeren Dr. H. M. HIRSCHFELD en F. K. J. HERINGA als gedelegeerde resp. plaatsvervangend-gedelegeerde van den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid waren aangewezen.

Het bestuur is thans als volgt samengesteld:

Samenstelling van het bestuur der Nederlandsche Centrale Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek op 31 December 1933.

I. Leden, benoemd ingevolge lid 3 van art. 5 van de Wet:	Benoemd op voordracht van:	Datum van aftreding ingevolge lid 2 van art. 3 van het besluit:
Prof.Dr.F.A.F.C. Went.	Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.	1 Januari 1940.

I. Leden, benoemd ingevolge lid 3 van art. 5 van de Wet:	Benoemd op voordracht van:	Datum van aftreding ingevolge lid 2 van art. 3 van het besluit:
Prof. Dr. J. H. Aberson.	Minister van Binnen- landsche Zaken en Landbouw.	1 Januari 1934.
Prof. Dr. H. R. Kruyt.	Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid.	1 Januari 1936.
Prof. ir. I. P. de Vooy.	Minister van Water- staat.	1 Januari 1936.
Prof. Dr. W. H. Keesom.	Minister van Defensie.	1 Januari 1938.
Prof. Dr. G. v. Iterson, Jr.	Minister van Koloniën.	1 Januari 1938.

II. Leden, benoemd ingevolge lid 4 van art. 5 van de Wet:	Benoemd op voordracht van:	Datum van aftreding ingevolge lid 2 van art. 3 van het besluit:
ir. J. E. F. de Kok.	Minister van Onder- wijs, Kunsten en Wetenschappen.	1 Januari 1940.
Vacature, ontstaan door het aftreden van Dr. F. E. Posthuma.		
J. Schouten.	Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid.	1 Januari 1936.
Dr. ir. Th. van der Waerden.	Minister van Water- staat.	1 Januari 1936.
Ch. J. I. M. Welter.	Minister van Defensie.	1 Januari 1938.
ir. P. A. Roelofsen.	Minister van Koloniën.	1 Januari 1938.

*Gedelegeerden en Plaatsvervangend-Gedelegeerden ingevolge
lid 2 van artikel 10 van de Wet.*

Gedelegeerden :	Plaatsvervangend-Gedelegeerden :	Benoemd op voordracht van :
P. Visser.	Mr. J. K. van der Haagen.	Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.
ir. D. S. Huizinga.	J. J. Wevers.	Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw.
F. K. J. Heringa.	Mr. J. H. de Mol van Otterloo.	Minister van Economische Zaken.
ir. M. H. Damme.	Dr. ir. J. A. Ringers.	Minister van Waterstaat.
M. Raaymaakers.	H. L. van Roijen.	Minister van Defensie.
ir. J. E. Inckel.	ir. H. Freydanck Oesinger. ir. A. Guyot van der Ham.	Minister van Koloniën.
Mr. Dr. A. v. Doorninck.	Mr. L. A. Ries.	
		Minister van Financiën.

DAGELIJKSCH BESTUUR.

De samenstelling van het Dagelijksch Bestuur, bestaande uit de heeren: Prof. Dr. F. A. F. C. WENT, voorzitter, Ch. J. I. M. WELTER, onder-voorzitter, Prof. Dr. G. VAN ITERSSEN JR., derde lid van het Dagelijksch Bestuur, onderging gedurende 1933 geen wijziging.

Met instemming van het bestuur werd laatstgenoemd lid gedurende diens buitenlandsch verblijf van Mei tot September vervangen door het lid van het bestuur Prof. Dr. H. R. KRUYT.

WERKZAAMHEDEN EN BEVINDINGEN.

Aantal Vergaderingen.

Het bestuur vergaderde gedurende verslagjaar twee maal en het Dagelijksch Bestuur elf maal.

I. AANGELEGENHEDEN VAN INTERNEN AARD.

1. *Huisvesting.*

Door den Minister van Financiën werd voorgesteld het bureau van de Centrale Organisatie T.N.O. onder te brengen in het nieuwe gebouw van den Octrooiraad. Het bleek, dat met een vestiging van het bureau in dat gebouw de Centrale Organisatie T.N.O. in verschillend opzicht gediend zou zijn. Na verder overleg met den Rijksgebouwendienst werd daarom tot die verhuizing besloten met ingang van 15 December 1933.

2. *Personeel.*

Met het oog zoowel op de geleidelijke uitbreiding van het werk van de Centrale Organisatie T.N.O. als op de uitzetting van de administratieve werkzaamheden bij verdere uitvoering van de Wet, waaronder mede te rekenen is een daaruit voortvloeiende toeneming van het geldelijk beheer, werd de Heer H. BUSS MEIJER in dienst genomen. Mejuffrouw C. A. PRINS werd als typiste aangesteld.

3. *Contrôle op het financieel beheer.*

Ingevolge het bepaalde in artikel 18, lid 2, van den algemeenen maatregel van bestuur van 16 September 1931 werden door den accountant van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen het in 1932 gevoerde financieel beheer en de geldelijke administratie gecontroleerd.

4. *Rijkssubsidie 1934.*

Voor 1934 werd een Rijkssubsidie aangevraagd van f 29 500, d. i. een zelfde bedrag als dat voor 1933. Bij de aanvraag van dit subsidie werd o. a. opgemerkt, dat dit bedrag onvoldoende moet worden geacht zoodra de bijzondere Organisaties voor Nijverheid, Handel en Verkeer, voor Landbouw en voor Vischerijen zullen zijn ingesteld. Met het oog hierop werd voorgesteld ten behoeve van deze bijzondere Organisaties op de begrooting een pro-memorïe-post te stellen op die hoofdstukken

der Rijksbegrooting, welke bij de werkzaamheid van die bijzondere Organisaties betrokken zouden zijn, n.l. die van Economische Zaken en Arbeid, van Binnenlandsche Zaken en van Waterstaat.

II. WERKZAAMHEDEN VAN ORGANISATORISCHEN AARD.

In het jaarverslag over 1932 werd door het bestuur de wenschelijkheid van een spoedige instelling van de bijzondere Organisaties in het licht gesteld. Het heeft daarbij doen uitkomen, dat die bijzondere Organisaties deel uitmaken van een organisatie van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek hier te lande, waarvan de beginselen in de wet van 30 October 1930, tot regeling van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (*Staatsblad* n°. 416), zijn vastgelegd. De totstandkoming van die wet, welke ingevolge het Koninklijk besluit van 22 April 1932 (*Staatsblad* n°. 177) op 1 Mei 1932 in werking is getreden, deed een spoedige instelling der bijzondere Organisaties, krachtens artikel 14 dier wet, als logisch gevolg van de door de Regeering in die wet aanvaarde beginselen verwachten. Hoewel het ontwerp-statuten voor de verschillende bijzondere Organisaties reeds meer dan een jaar geleden door de Centrale Organisatie T.N.O. werden ingediend, werd tot op het tijdstip van het schrijven van dit jaarverslag nog geen dier bijzondere Organisaties in het leven geroepen. Het bestuur betreurt deze stagnatie, omdat de ervaring uitwijst, dat die bijzondere Organisaties noodig zijn. De Centrale Organisatie T.N.O. toch wordt voor werkzaamheden gesteld, voor welke een samenstelling van het bestuur als voor de *bijzondere* Organisaties is gedacht aangewezen is.

Na het optreden van het nieuwe Ministerie heeft het Dageelijksch Bestuur zijn opwachting bij de meer in het bijzonder bij het werk van de organisatie van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek betrokken Ministers gemaakt en heeft het de noodzakelijkheid van een spoedige instelling van de bijzondere Organisaties nog eens bepleit.

Met groote waardeering doen wij mededeeling van de belangstelling, waarvan de Ministers deden blijken. In dit verband zij nog vermeld, dat de Minister van Staat, Minister van Koloniën, tot de Centrale Organisatie T.N.O. schriftelijk de vraag richtte of thans aanleiding bestaat om ook voor het Departement van Koloniën tot het in het leven roepen van een bijzondere Organi-

satie over te gaan, in welk geval het desbetreffend advies gaarne tegemoet gezien werd, waarbij werd toegezegd, dat alsdan het daartoe verder noodige zou worden verricht.

Wij hebben hierop uiteengezet, dat de gestelde vraag ontkennend moest worden beantwoord, maar dat het Departement van Koloniën en het Overzeesche deel van het Rijk wél belang hebben bij de instelling van de reeds meergenoemde bijzondere Organisaties.

Voorts deelde de Minister van Economische Zaken in de op 21 November 1933 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingezonden Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag dier Kamer omtrent het Xde Hoofdstuk van de Rijksbegroting voor 1934 het volgende mede:

„De organisatie van het natuurwetenschappelijk onderzoek „heeft de aandacht van de Regeering. Dit geldt ook de vraag, „in hoeverre in het belang van de nijverheid ten deze iets kan „worden gedaan. De voorbereidende werkzaamheden tot het in „het leven roepen van een bijzondere organisatie ten behoeve „van nijverheid, handel en verkeer hebben nagenoeg een einde „genomen, terwijl de instelling van een dergelijke organisatie „ten behoeve van den landbouw een punt van overweging uit- „maakt.”

Zooals ook uit het ondervolgende zal blijken mag de instelling van de bijzondere Organisatie voor Nijverheid, Handel en Verkeer spoedig tegemoet gezien worden.

1. *Bijzondere Organisatie voor Nijverheid, Handel en Verkeer.*

De gedelegeerde van den Minister van Economische Zaken pleegde nader overleg met ons inzake een door de instelling van het Departement van Sociale Zaken noodig geworden aanvulling van het ontwerp-statuten voor de bijzondere Organisatie voor Nijverheid, Handel en Verkeer (Nijverheidsorganisatie T.N.O.) en omtrent enkele nog nader door het Departement gewenschte wijzigingen.

Krachtens het bepaalde in lid 2 van artikel 20 van de Wet werd het oordeel van het bestuur der Centrale Organisatie T.N.O. gevraagd omtrent de, door de in het ontwerp-statuten daarvoor in aanmerking gebrachte colleges en lichamen op uitnoodiging daartoe ingediende, aanbevelingen voor de benoeming van de leden van het bestuur dezer bijzondere Organisatie. Aan dit verzoek werd bereids voldaan.

2. De organisatie van het materiaalonderzoek.

In den loop van dit verslagjaar deed zich een belangrijke aan gelegenheid voor op het gebied van het materiaalonderzoek.

Hoewel het vraagstuk van het doelmatig organiseren van het materiaalonderzoek, welk vraagstuk van veel omvattenden aard is, en waarvan de behandeling waarschijnlijk zal leiden tot het doen van bepaalde voorstellen aan de Regeering, ook met betrekking tot regelingen als bedoeld in artikel 26 van de Wet, in de eerste plaats behoort tot den werkring van de Nijverheidsorganisatie T.N.O., heeft het Dagelijksch Bestuur van de Centrale Organisatie T.N.O. gemeend de behandeling daarvan toch alvast ter hand te moeten nemen, omdat de instelling van die bijzondere Organisatie, tegen de verwachting in, nog steeds uitbleef.

Verschillende omstandigheden noopten daartoe.

In de eerste plaats deed zich de vraag voor welke gedragslijn ook onder de tegenwoordige omstandigheden aan de Regeering moet worden voorgesteld ten aanzien van bestaande Rijksinstellingen als:

- a. het Rijksbureau voor onderzoek van handelswaren,
- b. het Rijksproefstation en voorlichtingsdienst ten bate van de leder- en schoenindustrie,
- c. de Rijksvoorlichtingsdienst ten behoeve van den rubberhandel en de rubbernijverheid,
- d. de Rijksvoorlichtingsdienst ten behoeve van den vezelhandel en de vezelnijverheid,
- e. het Instituut voor brandstoffeneconomie,
- f. het Rijksproefstation en voorlichtingsdienst ten bate van de klei- en aardewerkindustrie.

In het rapport van de Staatscommissie-WELTER wordt tusschen de ten aanzien van deze instellingen eventueel te volgen gedragslijn en de wet tot regeling van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek uitdrukkelijk verband gelegd.

Verder was in 1929 door samenwerking van den Bond voor Materialenkennis, het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, de Nederlandsche Chemische Vereeniging, de Nederlandsche Maatschappij voor Handel en Nijverheid, het Fonds voor de Normalisatie in Nederland, het Technisch Economisch Genootschap, de Vereeniging „Het Nederlandsche Wegencongres”, de N. V. de Bataafsche Petroleum Maatschappij, de N. V. Philips’

Gloeilampenfabrieken, het Staatsmijnbedrijf in Limburg, de N. V. Koninklijke Nederlandsche Hoogovens en Staalfabrieken, de Nederlandsche Vereeniging van Gieterij-Technici, de N. V. de Vlamovenstraatklinker, de Betonvereeniging, de Kalkzandsteenvereeniging, de Vereeniging van Nederlandsche Schelpkalkfabrikanten, de N. V. Vereenigde Cementfabrieken, de N. V. Maatschappij tot Exploitatie van Limburgsche Steenkolenmijnen, genaamd Oranje Nassau mijnen, de Vereeniging van Vernis en Verf-fabrikanten en Handelaren in Nederland, Het Nederlandsch Instituut van Architecten, de N. V. tot Keuring van Electrotechnische Materialen te Arnhem, den Bond van Nederlandsche Waalsteenfabrikanten, enz., en met medewerking van het Departement van Economische Zaken de „Stichting voor Materiaalonderzoek” in het leven geroepen. Het was ons bekend, dat deze Stichting een nauwe samenwerking met de daarvoor uiteraard aangewezen Nijverheidsorganisatie T.N.O. beoogt, dat zij ook met geduld de verdere uitvoering van de Wet, in casu de instelling van bedoelde bijzondere Organisatie, heeft afgewacht, doch dat zij langzamerhand voor de noodzakelijkheid gesteld werd bepaalde richtlijnen voor de verdere ontwikkeling van haar werkzaamheid vast te stellen en dat zij mogelijk met betrekking daartoe bepaalde maatregelen zou moeten nemen.

In verband daarmee had zij zich met het in het jaarverslag over 1932, sub III h genoemd verzoek tot den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen gericht om door instemming met de vestiging van een centraal instituut voor materiaalonderzoek te Arnhem en door in beginsel te besluiten tot medewerking van de Regeering voor de totstandkoming daarvan, een samenwerking met de N. V. tot Keuring van Electrotechnische Materialen te Arnhem (K.E.M.A.) te bevorderen.

Omtrent dit verzoek werd in het jaarverslag over 1932 o.m. opgemerkt, dat het ten nauwste samenhangt met het vraagstuk van een zoozeer gewenschte centralisatie en ontwikkeling van het materiaalonderzoek in het algemeen hier te lande en met de beslissing van de Regeering inzake het door de K.E.M.A. tot haar gericht verzoek om door deelneming in het kapitaal dier vennootschap en door haar gedurende tien jaren met een jaarlijksche bijdrage in de kosten te steunen, met haar samen te werken en haar in de gelegenheid te stellen een belangrijke uitbreiding aan hare laboratoria te geven ten behoeve van het onderzoek van electrotechnische materialen.

Omtrent dit laatste verzoek werd in het jaarverslag over 1932 reeds medegedeeld, dat de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen naar aanleiding van een desbetreffend verzoek van den Minister van Waterstaat de Centrale Organisatie T.N.O. had verzoekt rapport uit te brengen en dat ter voorlichting daarvoor een commissie werd ingesteld van de volgende samenstelling:

ir. P. A. ROELOFSEN, oud-directeur van het Departement van Gouvernementsbedrijven in Nederlandsch-Indië, voorzitter,

Dr. ir. Th. VAN DER WAERDEN, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,

Prof. Dr. ir. F. K. TH. VAN ITERSSEN, directeur van de Staatsmijnen in Limburg,

Prof. ir. E. J. F. THIERENS, hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft,

ir. P. F. S. OTTEN, onder-directeur van de Philips' Fabrieken.
Secretaris: ir. A. DE MOOIJ.

Ook werd reeds medegedeeld, dat op den grondslag van het door deze commissie ingediende rapport advies aan de Regeering werd uitgebracht. Daarbij werd in het jaarverslag opgemerkt, dat het onderzoek op het gebied van electrotechnische materialen samenhangt met het materiaalonderzoek in het algemeen en dat het voor een goede organisatie op dit gebied van groot belang is, dat spoedig de bijzondere Organisatie voor Nijverheid, Handel en Verkeer in het leven wordt geroepen.

Voorts kan, met betrekking tot de organisatie van het materiaalonderzoek, van belang zijn, dat de Regeering in den loop van verslagjaar er toe overging de Stichting „Het Waterbouwkundig Laboratorium” te Delft in het leven te roepen. De vraag rees of in verband daarmee of als gevolg daarvan het onderzoek op het gebied van bouwmaterialen te Delft niet nader in beschouwing genomen zou moeten worden.

Tenslotte was ook duidelijk aan den dag getreden, dat ernstige belangstellenden in de organisatie van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek omtrent de verdere bedoelingen van de Centrale Organisatie T.N.O. nader moesten kunnen worden ingelicht ten einde te voorkomen, dat een werken naast elkaar in de plaats zou gaan treden van een zoo gewenscht werken met elkaar.

Al deze aangelegenheden hingen ten nauwste met elkaar samen. Er dreigde versnippering en verspilling van kracht en

geld te zullen plaats vinden en als gevolg daarvan minder resultaat dan mogelijk is te zullen worden bereikt, wanneer niet in onderling overleg een weg zou kunnen worden gevonden, welke op het hierbij meer in het bijzonder betrokken gebied van het materiaalonderzoek in het algemeen, tot de meest doelmatige wijze van werken leidt.

Ter voorbereiding van eventueele voorstellen aan het bestuur van de Centrale Organisatie T.N.O. richtte het Dagelijksch Bestuur, onder toezending van een nota, waarin o.m. een en ander van het bovenstaande werd medegedeeld, een verzoek om zich bij een bespreking te doen vertegenwoordigen tot:

- den Rijkswaterstaat,
- de Nederlandsche Spoorwegen,
- de gemeente Amsterdam,
- de gemeente Rotterdam,
- de gemeente 's-Gravenhage,
- het Koninklijk Instituut van Ingenieurs,
- den Senaat der Technische Hoogeschool,
- den Bond voor Materialenkennis,
- het Technisch Economisch Genootschap,
- de Federatie van Stichtingen, werkzaam op het gebied van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek,
- de Stichting voor Materiaalonderzoek,
- de N. V. tot Keuring van Electrotechnische Materialen te Arnhem,
- de Commissie van beheer van het Waterbouwkundig Laboratorium,
- het Verbond van Nederlandsche Werkgevers,
- de Algemeene R.K. Werkgeversvereniging,
- de Christelijke Werkgeversvereniging,
- terwijl voorts tot bijwoning werden uitgenoodigd:
- de gedelegeerden van de Ministers van Economische Zaken en Arbeid, van Waterstaat en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen,
- het Hoofd van de Afdeeling Hooger Onderwijs en de heeren:
- Prof. Dr. L. S. ORNSTEIN en
- Prof. ir. CHR. K. VISSER.

Als gevolg hiervan had onder leiding van den voorzitter van de Centrale Organisatie T.N.O. op 8 Juni j.l. een bespreking plaats, welke door 45 personen werd bijgewoond.

In de eerste plaats zij ook hier nogmaals uitdrukkelijk opgemerkt, dat nog andere dan de bovengenoemde diensten, organisaties en personen genoemd kunnen worden, die voor het bijwonen van deze bespreking in aanmerking kwamen. In het niet uitnoodigen daartoe lag geenerlei opzettelijkheid; de bijeenkomst kon niet al te veeltallig worden gemaakt.

De voorzitter gaf een overzicht van de totstandkoming van de wet en van den stand van zaken voor wat betreft de uitvoering, welke tot nu toe aan die wet gegeven was. Hij deed uitkomen, dat de verschillende lichamen, welke in de wet worden bedoeld, één samenhangend geheel vormen; dat de lichamen, die op een *bepaald gebied* werkzaam zullen zijn, de in de wet bedoelde *bijzondere Organisaties* zijn, en dat de Centrale Organisatie T.N.O. het samenbindend lichaam is, dat zorg moet dragen voor de eenheid in de bemoeiingen op verschillend gebied van werkzaamheid.

Het was dus feitelijk niet juist, dat de Centrale Organisatie T.N.O. het vraagstuk van de organisatie van het materiaal-onderzoek ter hand nam, doch waar de ervaring uitwees, dat met elken volgenden stap bij de uitvoering van de wet zooveel tijd gemoeid was, mocht zij, in *afwachting van de instelling van de Nijverheidsorganisatie T.N.O.*, niet blijven toezien op een oogenblik, dat mogelijk voor de toekomst belangrijke beslissingen zouden worden genomen, welke misschien versnippering en verspilling van kracht en geld ten gevolge zouden hebben.

Nadat de verschillende hierboven reeds aangeduide omstandigheden, welke tot de bijeenkomst aanleiding hadden gegeven, nader uitvoerig waren toegelicht, werd naar voren gebracht, dat de vraag waarom het hier gaat is, dat *onderzocht zal moeten worden op welke wijze het onderzoek van materialen het beste zal worden georganiseerd en welke rol daarin door de verschillende lichamen vervuld zal kunnen worden*. Deze vraag omvat tal van andere vragen.

Is centralisatie of decentralisatie van het onderzoek van materialen gewenscht? Centralisatie behoeft natuurlijk niet in zich te sluiten het verrichten van alle werkzaamheden in één gebouw, maar wel onder één leiding.

Moet het onderzoek op het gebied van de bouwmaterialen in andere richting georganiseerd worden dan voor andere materialen als bijvoorbeeld rubber, vezel, leer?

Zal het onderzoek op het gebied van dergelijke materialen in één instituut met de bouwmaterialen vereenigd moeten worden of zal men daarvoor afzonderlijke organisaties moeten maken, waarbij dus de belanghebbenden op die speciale gebieden bijvoorbeeld in afzonderlijke stichtingen tot samenwerking gebracht worden?

Moet men bijvoorbeeld een proefstation voor klei- en aardewerk op zichzelf laten staan als onderzoek-instelling en voorlichtingsdienst van bijvoorbeeld een door vereenigde steenfabrikanten te vormen lichaam of moet het al of niet in dien vorm een onderdeel uitmaken van een grooter lichaam, dat alle bouwmaterialen omvat?

Moeten bepaalde laboratoria als bedrijfslaboratoria, bijvoorbeeld van bepaalde Rijksdiensten, zelfstandig blijven bestaan en zoo ja, op welke wijze kunnen zij dan toch in het geheel zoodanig ingeschakeld worden, dat het nut, dat zij kunnen opleveren zoo veelzijdig mogelijk wordt?

Op welke wijze kunnen de belangen der grootere gemeenten het best gediend worden en hoe kunnen zij in de algemeene samenwerking betrokken worden?

Hoe moet de verhouding zijn tot de op dit gebied werkzame particuliere laboratoria, tot de laboratoria van Rijksuniversiteiten en Hoogescholen en tot bestaande stichtingen?

Uit de discussies, welke hierop volgden, bleek niet alleen hoe nuttig het was, dat deze bijeenkomst was belegd, waardoor gelegenheid gegeven werd uiting te geven aan de verschillende denkbeelden, welke op dit gebied reeds bestaan en waardoor deze aan elkaar getoetst konden worden, maar ook van welke groote beteekenis dit vraagstuk is in nationaal-economisch opzicht en hoe wenschelijk het is de samenwerking op het gebied van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek te bevorderen door bespoediging van de toepassing van de in de wet tot regeling daarvan neergelegde beginselen.

Een uitvoerig verslag van de gevoerde besprekingen werd aan de Ministers van Economische Zaken en Arbeid, van Waterstaat, van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Financien uitgebracht. Hier moge worden volstaan met de mededeeling, dat van de zijde van de vertegenwoordigers van de werkgeversvereenigingen o.m. werd opgemerkt, dat waar bij de keuringen en het researchwerk zoo groote algemeene belangen betrokken zijn, een goed geregelde medezeggenschap en contrôle van de Overheid noodig is, dat het de taak van de Overheid is ervoor zorg te dragen, dat alle hierbij betrokken

belangen ook werkelijk behartigd worden, dat onderzocht moet worden welke bevoegdheden de Staat moet hebben om regeland op te treden en in welken vorm dit moet geschieden, dat er thans een afstand is tusschen Hoogescholen, Universiteiten en Maatschappij en getracht moet worden daarin verbetering te brengen. Voorts dat de industrie wel bereid is kosten te dragen, doch dat onnoodige uitgaven door onvoldoende organisatie moeten worden voorkomen, aangezien de lasten daarvan hetzij direct, hetzij indirect toch mede ook door de industrie gedragen moeten worden, dat de industrie huiverig is voor het opleggen van bovenaf van bepaalde normen, waarvoor wellicht voor het binnenland iets te zeggen is, maar die de kosten verhoogen en export naar het buitenland, waar lagere eischen gesteld worden, bemoeilijken. Daardoor zou zelfs een dubbele outilleering noodig kunnen worden. In dit verband werden de eischen, welke op een bepaald gebied gesteld worden, aangehaald.

De bespreking had tot gevolg de instelling van een commissie tot nadere bestudeering van hetgeen ter sprake was gebracht ten einde eventueel voorstellen aan de Nijverheidsorganisatie T.N.O. te kunnen doen. De onder-voorzitter van de Centrale Organisatie T.N.O., de heer CH. J. I. M. WELTER, was bereid het voorzitterschap dier commissie te aanvaarden, terwijl daarvan voorts deel uitmaakten: Prof. Dr. ir. H. C. J. H. GELISSEN, de Heer B. H. M. LIPS, wiens plaats op zijn verzoek werd ingenomen door den Heer S. Wouda, Prof. ir. G. H. VAN MOURIK BROEKMAN, Prof. Dr. ir. C. J. VAN NIEUWENBURG, Prof. Dr. L. S. ORNSTEIN, Dr. ir. J. A. RINGERS en Dr. ir. E. B. WOLFF. Secretaris der commissie is ir. A. DE MOOIJ.

Deze commissie heeft nog geen verslag aan de Centrale Organisatie T.N.O. uitgebracht. De regelmatige voortzetting van hare werkzaamheden werd onderbroken door de behandeling van een vraagstuk, dat bij de in de commissie gevoerde besprekingen naar voren was gekomen. Zoowel van de zijde van den Rijkswaterstaat als van de Technische Hoogeschool werd namelijk met klem betoogd, dat alles erop gezet moest worden om te bereiken, dat de N. V. tot Keuring van Electrotechnische Materialen (K.F.M.A.) hare nieuwe laboratoria in of in de omgeving van Delft tot stand zou brengen, ten einde voor de toekomst te verzekeren, dat het materiaalonderzoek en alles, wat in technischen zin daarmee samenhangt, in onderling aansluitend verband tot ontwikkeling zou worden gebracht in het Nederlandsch technisch wetenschappelijk centrum, Delft.

Door de Regeering werd een delegatie aangewezen voor het voeren van onderhandelingen daartoe met de K.E.M.A.. Deze delegatie bestaat uit de heeren: CH. J. I. M. WELTER, die tevens het voorzitterschap aanvaardde, Prof. Dr. Mr. G. A. VAN POELLE en Dr. ir. J. A. RINGERS. Secretaris der delegatie is ir. A. DE MOOL.

De onderhandelingen hebben nog niet tot een bepaald resultaat gevoerd.

Het ontbreken van de Nijverheidsorganisatie T.N.O., de wijze, waarop daardoor incidenteel door de Centrale Organisatie T.N.O. op het gebied van het materiaalonderzoek moest worden opgetreden en de spoed, welke bij de onderhandelingen moest worden betracht in verband met de uitvoerings-plannen van de K.E.M.A., hebben er toe geleid, dat het belangrijke vraagstuk van de organisatie op dit gebied wél door toedoen van de Centrale Organisatie T.N.O. aan de orde is gekomen, doch dat zij verder daarbij niet meer betrokken is geweest. Het is onnoodig op te merken, dat aan een normale bestudeering en behandeling van dergelijke belangrijke vraagstukken, waarvoor i.c. de Nijverheidsorganisatie T.N.O. het aangewezen lichaam zou zijn geweest, de voorkeur gegeven moet worden. Daardoor toch zal het contact met de belanghebbende groepen van de bevolking het best gewaarborgd zijn.

Bij deze aangelegenheid is wel duidelijk aan den dag getreden, dat belangrijke vraagstukken ten aanzien van het algemeen belang aan de orde komen, wanneer de in de wet tot regeling van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek door de Regeering vastgelegde beginselen in toepassing worden gebracht. Doordat de instelling van de Nijverheidsorganisatie T.N.O. nog steeds achterwege bleef, is de Centrale Organisatie T.N.O. ten slotte alvast er toe overgegaan om op het gebied van het materiaalonderzoek te doen, wat in de eerste plaats tot den werkring van de Nijverheidsorganisatie T.N.O. behoort. Maar onmiddellijk is ook gebleken hoezeer de vertraging in de uitvoering van de wet te betreuren is, omdat zich daardoor de vraagstukken hebben opgehoopt, onzekerheid bij belanghebbenden en belangstellenden is ontstaan ten aanzien van de feitelijke bedoelingen van de Regeering op het gebied van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek, kostbare maatregelen noodig kunnen worden, welke anders mogelijk te vermijden waren geweest en gevaar te duchten is voor divergentie, ook in verhoudingen, waar convergentie noodig is. Wij vestigen hierop de aandacht, omdat

niet alleen op dit gebied, maar ook op ander gebied van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek zich op den duur moeilijkheden ontwikkelen tot schade van het algemeen. Een spoedige en volledige uitvoering van de wet tot regeling van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek wordt in dit verband wederom dringend door ons aanbevolen.

III. WERKZAAMHEDEN VAN ADVISEERENDEN EN VAN ALGEMEENEN AARD.

a. Het verzoek van ir. J. G. BIJL om te willen bevorderen, dat door de instelling van een op breede basis samengestelde studie-commissie het onderzoek omtrent de verzouting der wateren met kracht ter hand wordt genomen.

In het jaarverslag over 1932 werd met betrekking tot deze aangelegenheid medegedeeld, dat de commissie, bestaande uit de heeren:

Prof. Dr. ir. F. K. TH. VAN IJERSON, directeur van de Staatsmijnen in Limburg,

Prof. Dr. L. M. R. RUTTEN, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht,

W. F. J. M. KRUL, directeur van het Rijksbureau voor Drinkwatervoorziening,

die dit vraagstuk in studie genomen had, in haar rapport onder meer had geconcludeerd, dat het noodig was alsnog voorlichting te vragen aan een ervaren colloïd-chemicus.

Overeenkomstig dit advies werd besloten hiertoe Prof. Dr. H. R. KUYT uit te noodigen, die zich daartoe bereid verklaarde.

Aangezien ir. BIJL door verschillende omstandigheden zijne proefnemingen tijdelijk heeft moeten staken kon een beoordeeling daarvan nog niet plaats vinden.

b. Verzoek van het Comité inzake Bestudeering en Bestrijding van de Iepen ziekte om te bevorderen, dat het over de noodige geldmiddelen zal kunnen blijven beschikken om zijne werkzaamheden nog gedurende enkele jaren te kunnen voortzetten.

In het vorig jaarverslag werd medegedeeld, dat de door het Dagelijksch Bestuur ingestelde commissie van voorlichting, bestaande uit de heeren:

Prof. Dr. F. A. F. C. WENT, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, voorzitter,

Prof. Dr. A. J. KLUYVER, hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool,

ir. H. VAN OORDT, oud-hoofdingenieur-directeur van den Rijkswaterstaat,

S. G. A. DOORENBOS, directeur van de Gemeente-beplantingen te 's-Gravenhage,

ir. D. A. VAN HEYST, hoofdingenieur-directeur van den Rijkswaterstaat,

Secretaris: ir. A. DE MOOLJ,

einde 1932 in hoofdzaak met haar rapport gereed kwam. Begin verslagjaar werd dit rapport ontvangen, waarna, onder overlegging daarvan, advies aan de Ministers van Economische Zaken en Arbeid, van Binnenlandsche Zaken en van Waterstaat werd uitgebracht benevens aan de besturen van de provincies, van de daarvoor in aanmerking komende gemeenten en waterschappen en aan het Comité. Met waardeering moge het bestuur melding er van maken, dat als gevolg hiervan door verschillende belanghebbenden toezeggingen voor nieuwe bijdragen werden gedaan. Het Comité deelde ons mede het in het leven roepen van een organisatie van kweekers en besturen, zooals in het rapport door de commissie wordt aanbevolen, nader in beschouwing te zullen nemen.

c. Verzoek van het Instituut voor Suikerbietenteelt te Bergen op Zoom om bemiddeling van de Centrale Organisatie T.N.O. voor het treffen van een op een bepaald werkplan gebaseerde regeling van de Rijkssubsidie.

Zooals reeds werd medegedeeld in het verslag over 1932 werd door het Dagelijksch Bestuur een commissie van voorlichting ingesteld, bestaande uit de volgende heeren:

Dr. F. E. POSTHUMA, oud-Minister, voorzitter,

ir. D. S. HUIZINGA, inspecteur van het Landbouw-onderwijs, Hoofd van den Binnenlandschen Landbouwvoorlichtingsdienst,

Prof. Dr. H. R. KRUYT, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht,

Prof. Dr. J. H. ABERSON, oud-hoogleraar aan de Landbouwhoogeschool.

Secretaris: ir. A. DE MOOIJ.

Deze commissie diende in het begin van verslagjaar haar rapport in, op grond waarvan aan den Minister van Economische Zaken en Arbeid terzake advies werd uitgebracht.

d. Het voorstel van de Commissie inzake organisatie der coöperatieve zuivelbereiding in Friesland om het vraagstuk melk als grondstof voor nieuwe industriële artikelen of voedingsmiddelen te gebruiken, in studie te willen nemen.

Nadat terzake enkele voorloopige besprekingen hadden plaats gehad, werd, naar aanleiding van een desbetreffend schrijven van deze commissie, door het Dagelijksch Bestuur besloten zich omtrent deze aangelegenheid door een commissie te doen voorlichten.

De commissie van voorlichting werd als volgt samengesteld:

ir. P. A. ROELOFSEN, lid van het bestuur van de Centrale Organisatie T.N.O., oud-directeur van het Departement van Gouvernementsbedrijven in Nederlandsch-Indië, voorzitter,

Prof. Dr. J. H. ABERSON, lid van het bestuur der Centrale Organisatie T.N.O., oud-hoogleraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen,

Prof. Dr. ir. H. I. WATERMAN, hoogleeraar in de Scheikundige Technologie aan de Technische Hoogeschool te Delft,

Prof. Dr. ir. H. C. J. H. GELISSEN, directeur van de Stroomverkoop Maatschappij te Maastricht.

Secretaris: ir. A. DE MOOIJ.

Wegens gezondheidsredenen was het Prof. ABERSON niet mogelijk aan de werkzaamheden van deze commissie deel te nemen. In zijn plaats werd Prof. ir. B. VAN DER BURG, hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen bereid gevonden als lid in de commissie zitting te nemen.

De werkzaamheid van deze commissie en het contact, dat door een van de leden van de hooger genoemde commissie met haar werd gehouden, hebben er toe geleid, dat de belangstelling van belanghebbenden voor bepaalde onderzoekingen op dit gebied is opgewekt, waaruit zich waarschijnlijk een nadere samenwerking zal ontwikkelen.

De commissie bracht nog geen eindverslag van haar werkzaamheid uit.

e. Verzoek van den Minister van Binnenlandsche Zaken om advies met betrekking tot de keuringsdiensten.

Door het Dagelijksch Bestuur werd een commissie van voorlichting ingesteld onder voorzitterschap van Prof. Dr. H. R. Kruyt.

Inmiddels kwam een nieuwe departementsindeeling tot stand, waarbij o.a. de Dienst van de Volksgezondheid, waaronder het toezicht op de uitvoering der Warenwet ressorteert, werd ondergebracht bij het nieuwe Departement van Sociale Zaken. Ten aanzien van de wijze, waarop de aan de Centrale Organisatie T.N.O. gegeven opdracht diende te worden opgevat, werd aan den Minister van Sociale Zaken om nadere inlichtingen verzocht. De Minister deelde daarop mede, dat, na de bemoeiingen, welke anderen reeds met dit vraagstuk hebben gehad, er voorschands geen behoefte bestond aan een onderzoek door de Centrale Organisatie T.N.O.. De ingestelde commissie van voorlichting is daarop door het Dagelijksch Bestuur ontbonden.

f. Verzoek van den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen om advies omtrent de wijze, waarop een zoo goed mogelijke samenwerking tusschen het Staats-veeartsenijkundig Onderzoekingsinstituut en de Veterinaire Faculteit der Rijksuniversiteit te Utrecht gewaarborgd zou zijn.

In dit verband moge hier worden gereleveerd, dat de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen zich in 1932 tot de Centrale Organisatie T.N.O. had gewend met het verzoek om advies inzake een schrijven van Curatoren van de Rijksuniversiteit te Utrecht met betrekking tot het oprichten van een Staats-veeartsenijkundig Onderzoekingsinstituut. Zooals in het vorig jaarverslag reeds werd medegedeeld, verstrekte toen het lid van het bestuur, Dr. F. E. Posthuma, terzake reeds voorlichting.

Intusschen werd voorschands van het tot stand brengen van dit instituut om reden van bezuiniging afgezien en zou getracht worden tot een oplossing te komen, welke slechts zeer beperkte uitgaven zou vorderen. De Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen werd met dezen stand van zaken in kennis gesteld. In vervolg daarop werd bovenvermeld verzoek tot ons gericht.

Ter voorlichting werd een commissie ingesteld, bestaande uit de heeren:

Prof. Dr. F. A. F. C. WENT, voorzitter van de Centrale Organisatie T.N.O., oud-hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, voorzitter,

Prof. Dr. A. J. KLUYVER, hoogleraar aan de Technische Hoogeschool te Delft,

Prof. Dr. G. GRIJNS, hoogleraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen,

W. VAN DER BURG, gepensionneerd dirigerend paardenarts te 's-Gravenhage.

Secretaris: ir. A. DE MOOIJ.

De commissie heeft haar rapport nog niet ingediend.

g. Waterbouwkundig Laboratorium te Delft.

In het jaarverslag over 1932 werd o.a. medegedeeld, dat de Minister van Waterstaat het oordeel van de Centrale Organisatie T.N.O. had gevraagd omtrent de wijze, waarop in den stichtingsbrief, waarbij de stichting voor de exploitatie van dit laboratorium in het leven zou worden geroepen, rekening gehouden zou kunnen worden met de bepalingen van de wet van 30 October 1930, tot regeling van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek. Naar aanleiding van dit verzoek werden enkele wijzigingen en aanvullingen in dien stichtingsbrief voorgesteld met het doel voorhands voor het leggen van een band tussen die stichting en de Centrale Organisatie T.N.O. zorg te dragen.

In dit verband kan verder nog worden medegedeeld, dat in verslagjaar een schrijven ontvangen werd van den Minister van Waterstaat, waarbij aan de Centrale Organisatie T.N.O. werd verzocht hare eventuele opmerkingen inzake het ontwerp voor een te sluiten exploitatie-overeenkomst voor het beheer van het Waterbouwkundig Laboratorium te willen mededeelen.

De met betrekking tot dit verzoek door de Centrale Organisatie T.N.O. voorgestelde wijzigingen en aanvullingen zijn in overeenstemming met die, welke door haar waren voorgesteld ten aanzien van het ontwerp van den stichtingsbrief.

Vervolgens werd het verzoek ontvangen van den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen om een tweetal voordrachten in te dienen, zoowel voor de benoeming van een lid als van een plaatsvervangend-lid in het bestuur van deze stichting. Overeenkomstig de ingediende voordrachten werden de Heeren

ir. P. A. ROELOFSEN en Dr. ir. TH. VAN DER WAERDEN benoemd resp. tot lid en plaatsvervangend-lid.

h. Verzoek van den Minister van Economische Zaken om advies met betrekking tot de wenschelijkheid van een centralisatie van het „technical research-work” op het gebied van een bepaalde industrie en omtrent de wijze, waarop die centralisatie eventueel zou kunnen worden bereikt.

Het Dagelijksch Bestuur heeft zich omtrent dit vraagstuk georiënteerd. Het overweegt nog wat in deze kan worden aanbevolen.

i. Verzoek van den Minister van Economische Zaken om advies met betrekking tot het Nederlandsche Visscherij-Proefstation.

Ter voorlichting van het Dagelijksch Bestuur werd een commissie ingesteld, bestaande uit de volgende heeren:

Prof. Dr. G. VAN ITERSON JR., lid van het Dagelijksch Bestuur der Centrale Organisatie T.N.O., hoogleraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, voorzitter,

S. DE HOO, ambtenaar aan het Departement van Economische Zaken, 's-Gravenhage,

Prof. Dr. P. VAN ROMBURGH, oud-hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht,

J. POT FZn., directeur van de Visscherijmaatschappij „Mercurius” te Vlaardingen,

B. G. STIBBE, directeur van de N. V. B. G. Stibbe's Export te Amsterdam,

Dr. J. VERWEIJ, directeur van het Zoölogisch Station van de Nederlandsche Dierkundige Vereeniging te den Helder.

Secretaris: ir. A. DE MOOLJ.

Nadat deze commissie met hare werkzaamheden was aangevangen, ontving het Dagelijksch Bestuur in December nog een nader schrijven van den Minister van Economische Zaken, waarbij de aanvankelijk gegeven opdracht werd verruimd.

De commissie heeft haar rapport in de eerste helft van Januari 1934 ingediend. Vergezeld van een daarop gebaseerd advies werd dit rapport aan den Minister van Economische Zaken overgelegd.

j. De Directeur-Generaal van de Afdeeling Handel en Nijverheid van het Departement van Economische Zaken verzocht een

bij dit Departement ingekomen schrijven in behandeling te nemen, waarin in vage termen mededeeling werd gedaan van een vinding van den schrijver op natuurkundig gebied.

Het Dagelijksch Bestuur stelde dit schrijven in handen van Prof. Dr. W. H. KEESOM te Leiden, op wiens voorstel mede aan Prof. Dr. W. DE SITTER het onderzoek inzake deze aangelegenheid werd verzocht.

Dit onderzoek heeft echter niet plaats kunnen vinden doordat de schrijver de noodig geachte medewerking daartoe niet verleende.

k. Voorstel van het bestuur der Centrale Organisatie T.N.O. inzake een beschikbaarstelling van gelden ten behoeve van het doen van onderzoekingen op toegepast-natuurwetenschappelijk gebied met gebruikmaking van personen met natuurwetenschappelijke of technische opleiding, die door de tijdsomstandigheden werkloos zijn.

Bij de Ministers van Financiën en van Economische Zaken en Arbeid werd een voorstel ingediend om op de begrooting voor 1934 een post van f 15 000 te brengen voor bovengenoemd doel. Aan dit voorstel werd geen gevolg gegeven. Intusschen zij hierbij opgemerkt, dat thans van Rijkswege een stichting is opgericht met soortgelijk doel, doch op breeder grondslag, waardoor ook personen van andere opleiding dan bovenbedoeld geholpen zullen kunnen worden.

l. Door den onder-voorzitter en den secretaris werden ter oriëntering de volgende instellingen bezocht:

- het Rijkslandbouwproefstation te Groningen,
- het Laboratorium voor grondonderzoek te Groningen,
- het Bodemkundig Instituut te Groningen,
- het laboratorium van de N V. K.E.M.A. te Arnhem,
- het Instituut voor Suikerbietenteelt te Bergen op Zoom,
- het Laboratorium van de Visscherijen op de Zeeuwsche stroomen te Bergen op Zoom,
- het Proefstation voor den lederhandel en de ledernijverheid te Waalwijk,
- het Rijkslandbouwproefstation te Hoorn,
- het Laboratorium voor den Wieringermeerpolder te Medemblik,

het Rijksinstituut voor Chemisch, Microbiologisch en Hydrografisch Visscherijonderzoek te den Helder,

het Zoölogisch Station van de Nederlandsche Dierkundige Vereeniging te den Helder.

Met betrekking tot de oprichting van nieuwe stichtingen, wier doel het is werkzaam te zijn op het gebied van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek, werd meermalen met den secretaris overleg gepleegd.

Tenslotte kunnen wij met groote waardeering wederom getuigen, dat wij ook dit jaar nimmer tevergeefs een beroep deden op de bereidwilligheid van deskundigen om geheel belangeloos in de verschillende commissies ter voorlichting van het bestuur zitting te willen nemen.

Hunne waardevolle adviezen zijn het bestuur bij de beoordeeling van de bij zijn werkzaamheid aan de orde gekomen vraagstukken tot grooten steun geweest.
